

DEFENSIE

ACOS WB
Divisie Inspectie

JAARVERSLAG 2008 VAN DE DIENST VOOR ARBEIDS- EN MILIEU-INSPECTIE

1. INLEIDING

Hierbij vindt u het jaarverslag van de Divisie Inspectie (WB-I) betreffende het jaar 2008. WB-I heeft zich hiervoor ondermeer gesteund op de interne jaarverslagen van de Milieu-inspectie en van de Medische en de Technische Arbeidsinspectie

Deze verslagen resulteren uit de toezichtsbezoeken onder de vorm van audits en inspecties op het eenheids- en kwartierniveau, maar eveneens op briefwisseling, deelname aan vergaderingen en andere vormen van gegevensuitwisseling.

De Divisie Inspectie houdt er aan om op deze wijze te informeren over de werking van de dienst en over de naleving van de regelgeving inzake welzijn, bescherming tegen ioniserende stralingen en bescherming van het leefmilieu.

Deze rapportering gebeurt in een streven om deze naleving in gunstige zin te stimuleren.

In dit verslag zijn ook een aantal vastgestelde niet-conformiteiten of disfuncties vermeld. Het is hierbij niet de bedoeling van de Inspectiedienst om elementen los te weken om de vastgestelde toestand te verklaren of te verrechtvaardigen.

Het is evenmin de bedoeling om diensten of leden van Defensie aan te vallen of te verminderen. Met dit verslag wenst WB-I een constructieve bijdrage te leveren die gericht is op een verbeterde organisatie en werking van Defensie. Het is in deze geest dat er ook een aantal commentaren in het verslag opgenomen werden.

2. ALGEMEENHEDEN OVER DE DIVISIE INSPECTIE

Bevoegdheid

WB-I dient toezicht uit te oefenen op de naleving door de Krijgsmacht van de geldende regelgeving voor:

- het welzijn op het werk
- de bescherming van de werknemers tegen ioniserende stralingen
- de bescherming van het leefmilieu.

Deze bevoegdheid is gebaseerd op:

- het koninklijk besluit van 11 Mei 71 “Algemeen militair reglement voor de bescherming tegen het gevaar van de ioniserende straling”
- de algemene orders J/803 en J/816 tot aanduiding van de arbeids-, respectievelijk de milieu-inspecteurs en de bepaling van hun bevoegdheden.

De Divisie Inspectie treedt in de vernoemde rubrieken op in de plaats van volgende civiele inspectiehomologen:

- de dienst voor Toezicht op het Welzijn op het Werk van FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
- het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle
- de gewestelijke diensten voor milieu-inspectie van het Vlaams Departement voor Leefmilieu, Natuur en Energie, het Brussels Instituut voor Milieubeheer en de Waalse Division de la Police de l’Environnement.

De aangehaalde algemene orders zijn niet meer in overeenstemming met de actuele situatie voor wat de lijst van de bevoegde inspecteurs betreft, noch inzake de organisatie van Defensie in een eenheidsstructuur.

Het is de bedoeling om de arbeidsinspecteurs van WB-I aan te duiden door de Minister van Defensie bij middel van een koninklijk besluit. De inspanningen hieromtrent hebben geleid tot een ontwerp van besluit, dat echter geblokkeerd werd door een tussenkomst van de FOD Personeel en Organisatie. Er kon in 2008 geen evolutie vastgesteld worden in dit dossier. Een dergelijk besluit zou de wettelijke onderbouwing van de bevoegdheid van WB-I als arbeidsinspecteur versterken.

Tot nog toe is WB-I niet opgetreden als inspecteur tijdens buitenlandse operaties en oefeningen. Er is nog geen uitsluitel over de eventuele toepasbaarheid van de welzijnswetgeving in deze specifieke omstandigheden en, in voorkomend geval, over de mogelijke bevoegdheid van WB-I als arbeidsinspecteur.

In zijn politieke oriëntatienota van juni 2008 bepaalde de Minister van Defensie dat welzijn in operaties de centrale positie moet krijgen in het welzijnsbeleid.

Mede hierdoor is het belangrijk om eenduidig te bepalen welke regelgeving of normen hierbij van toepassing zijn en welke instantie moet instaan voor de controle op de naleving ervan.

Plaats van de Inspectiedienst binnen het Ministerie van Landsverdediging

WB-I is administratief aangehecht bij ACOS WB. Hieruit mag niet besloten worden dat de Inspectiedienst voor zijn toezichtsoverdracht afhankelijk zou zijn van de Chef van het Stafdepartement Welzijn.

De inspectiedienst rapporteert aan en houdt rekening met de overwegingen van de Minister van Landsverdediging en zijn kabinet.

Werking

De desbetreffende geldende wetgeving en de eventuele bijkomende bedrijfseigen reglementering vormen het referentiekader voor de uitvoering van de toezichtsoverdracht.

De finaliteit van de acties van WB-I is niet het voeren van inspecties op zich, maar de promotie en stimulering van de werkomstandigheden van de werknemers van Defensie en van het leefmilieu en het hierdoor bijdragen tot duurzame operationaliteit van Defensie.

De Inspectiedienst heeft hierbij initiatiefrecht.

In zijn optreden hanteert de Inspectiedienst twee wijzen van toezicht: de reactieve en de proactieve acties. In reactieve fase gaat WB-I op inspectie. Dit gebeurt naar aanleiding van een concreet feit zoals een klacht, een zwaar milieu-incident, een ernstig arbeidsongeval, een erge beroepsziekte en dergelijke. De inspecteurs gaan hierbij uit van een vermoeden van niet-conformiteit met de geldende regelgeving. Hiernaast worden er ook inspecties uitgevoerd als voortgangscontroles.

Daar waar mogelijk, wordt de voorkeur gegeven aan proactief optreden door het uitvoeren van toezichtsaudits. Dit zijn evenzeer toezichtsbezoeken, maar hierbij is de Inspectie eerder op zoek naar bevestiging van conformiteit.

De door WB-I uitgevoerde audits mogen niet verward worden met de audits van de Interne Audit Defensie (IAD), daar de wettelijke basis, het doel en het gevolg van deze acties verschillend zijn, net zoals het bevoegdheidsdomein en het rapporteringsniveau van beide diensten.

Onze audits zijn evenmin systeemaudits, maar inspectiebezoeken met een stimulerend en didactisch karakter waarbij nagegaan wordt in welke mate de reglementering gerespecteerd wordt. Hierbij wordt er, op basis van de gedane vaststellingen, een auditindex bepaald. Deze index vormt de onderbouwing van de auditfrequentie voor het kwartier of eenheid in kwestie: hoe hoger de score, hoe lager de frequentie.

Bij elk van zijn tussenkomsten stelt WB-I zich op als een onafhankelijke en neutrale partij. Het feit dat de Inspectiedienst bedrijfseigen is en tezelfdertijd strikt waakt over zijn onafhankelijkheid, schept soms aarzelingen, misverstanden tot zelfs onbegrip voor de rol en de acties van de dienst. WB-I zal daarom een APG voorstellen waarin de werking, de positionering binnen Defensie en de bevoegdheden van de Divisie Inspectie eenduidig vastgelegd worden. Deze APG zal toelaten om beide achterhaalde algemene orders in Ref 3 en 4 op te heffen.

Op basis van verworven competentie, levert WB-I ook expertise aan Defensie. Hierbij staat de Inspectiedienst in voor:

- het afleveren van vergunningen in het kader van de brandveiligheid en het werken met ioniserende stralingen
- de bepaling van de concentratie aan asbestvezels in de arbeidsatmosfeer in het hiertoe door de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg erkende laboratorium van WB-I
- de dialoog met en het begeleiden op militair terrein van de civiele inspectiehomologen
- indien nodig, de coördinatie met de civiele autoriteiten van saneringsoperaties in geval van milieupollutie (vliegtuigongevallen, ...)
- het leveren van consulting voor specifieke aspecten zoals bescherming tegen ioniserende straling, brandveiligheid en bescherming tegen asbestvezels
- de werking en het voorzitterschap van de Militaire Commissie voor de Bescherming tegen het Gevaar van Ioniserende Stralingen.

Er dient onderstreept te worden dat de Inspectiedienst in alles zijn hoofdtaak van inspecteur laat primeren.

Organisatie

De dienst bestaat uit het diensthoofd, een secretariaat en drie secties: de Technische Arbeidsinspectie, de Medische Arbeidsinspectie en de Milieu-inspectie.

De organisatietabel voorziet naast het hoofd van de dienst, zeven verdere inspecteurs en één administratieve kracht.

3. ELEMENTEN MET BETREKKING TOT HET WELZIJN OP HET WERK

Overzicht 2008 van de activiteiten van de Medische Arbeidsinspectie, WB-I/MAIT

- er werden 24 toezichtsaudits uitgevoerd
- er werd 1 inspectie op eigen initiatief uitgevoerd
- behandeling van 1 beroep tegen de weigering van een toelage voor ongezond werk
- behandeling van 2 beroepen tegen de beslissing van ongeschiktheid vanwege een arbeidsgeneesheer
- behandeling van 2 klachten voor ongewenst gedrag op het werk
- behandeling van 1 klacht over de bevoegdheid van een geneesheer als arbeidsgeneesheer
- 1 bemiddeling tussen de overheid en een vakorganisatie in verband met de weigering van een door de overheid voorgestelde kandidaat preventieadviseur voor psychosociale belasting met inbegrip van ongewenst gedrag op het werk.

Overzicht 2008 van de activiteiten van de Technische Arbeidsinspectie, WB-I/AIT

- er werden 36 toezichtsaudits uitgevoerd
- er werden 25 inspecties uitgevoerd:
  - 1 naar aanleiding van een klacht
  - 1 naar aanleiding van een ernstig arbeidsongeval
  - 1 op eigen initiatief
  - 1 in het kader van de bescherming tegen de risico's van blootstelling aan asbest
  - 13 in het kader van de bescherming tegen ioniserende stralingen
  - 8 in het kader van de brandveiligheid in militaire gebouwen
- 1 bemiddeling in verband met de weigering van een door de overheid voorgestelde kandidaat preventieadviseur

Het arbeidsgeneeskundig toezicht

Opnieuw moest een ontoereikend arbeidsgeneeskundig toezicht vastgesteld worden en dat vooral door het gebrek aan arbeidsgeneesheren. Het in plaats stellen van drie bijkomende preventieadviseurs arbeidsgeneesheren heeft niet kunnen verhinderen dat er in de cellen AMT van Melsbroek, Florennes en Saffraanberg geen dergelijke preventieadviseur voorhanden is. Bovendien overstijgt de werklast in meerdere cellen AMT waar wel een arbeidsgeneesheer inplaatsgesteld is, de inzetbare capaciteit.

In enkele gevallen richt de inbreng van de arbeidsgeneesheer zich, noodgedwongen, bijna uitsluitend op de arbeidsgeneeskundige onderzoeken. Hierbij worden volgende wettelijk voorziene taken dan ook niet tot nauwelijks uitgevoerd:

- (minstens jaarlijks) bezoek aan de werkplaatsen
- deelname aan de vergaderingen van de basisoverlegcomités
- deelname aan de risicoanalyse

Het probleem wordt blijkbaar ten volle onderkend door alle verantwoordelijke actoren bij Defensie. De Minister van Landsverdediging heeft opdracht gegeven om mogelijke duurzame oplossingen op te sporen.

De preventieplanning

In dit verband wordt herhaald wat in het jaarverslag WB-I over het jaar 2007 opgenomen werd.

“Na de inplaatstelling van de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk en van de organen voor concertatie en na de nodige inlooperperiode, zou – volgens WB-I - de volgende stap moeten bestaan in een dynamisch risicobeheersingssysteem dat coherent opgebouwd wordt en toegepast wordt in alle niveaus en geledingen van Defensie.

Hiertoe verplicht de wetgever tot de opstelling van een globaal preventieplan en een jaaractieplan. Beide plannen bestaan ondertussen bij Defensie. Het jaaractieplan bestaat zelfs in meerdere vormen: een plan van het stafniveau en lokale preventieplannen. Spijtig genoeg moet er vastgesteld worden dat er onvoldoende (geen) correlatie is tussen de preventieplanning op beide genoemde niveaus. WB-I pleit voor een verbeterde definitie van de prioriteiten en rendementsvoller optreden van alle betrokken actoren en organen door het actiever opsporen van problemen die tot welzijnsrisico's kunnen leiden en een betere en deels centralere uitbating van

mogelijke informatiebronnen.

Volgende elementen kunnen/moeten hierbij in rekening gebracht worden:

- de (grotendeels nog uit te voeren) risicoanalyses
- de beoordeling van arbeidsmiddelen via een zogenaamd indienststellingsverslag van de SLPPT
- de bevindingen tijdens de jaarlijkse rondgang op de arbeidsplaatsen
- de inputs van de overlegorganen
- het jaarverslag van de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk
- de analyse en statistiek van de arbeidsongevallen
- de verslagen van de Arbeidsinspectie.

Indien Defensie een coherent beleid nastreeft, is het onontbeerlijk dat de nodige elementen doorstromen naar het stafniveau voor analyse en synthese.”

Enkele van de aangehaalde elementen worden nader beschouwd.

De risicoanalyse

Er worden nauwelijks risicoanalyses uitgevoerd. De risicoanalyses worden niet planmatig maar vooral punctueel uitgevoerd, zoals in het kader van een opleiding tot preventieadviseur, na een ernstig arbeidsongeval, wanneer dit opgelegd wordt door de Arbeidsinspectie in specifieke gevallen, ...

Er dient gewaakt over de kwaliteit van de risicoanalyse. Al te vaak beperken de risicoanalyses zich tot het oplijsten van gevaren, zonder het risico en de eventuele schade in rekening te brengen. In die gevallen kunnen er dan ook geen besluiten getrokken worden i.v.m. de aanvaardbaarheid van het (rest-)risico en de eventueel te nemen preventiemaatregelen.

De jaarlijkse werkplaatsbezoeken

Alle in 2008 door de Arbeidsinspectie beschouwde lokale secties voor preventie en bescherming op het werk – sections locales pour la prévention et la protection au travail (SLPPT) voeren jaarlijkse grondige onderzoeken van de arbeidsplaatsen en werkposten uit. In enkele gevallen werden hierbij niet alle arbeidsplaatsen bezocht.

Het jaarverslag van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk

Defensie heeft ervoor gekozen om de gegevens voor dit jaarlijks aan de Arbeidsinspectie te leveren verslag niet in één document te bundelen, maar in verschillende. Er werd beslist dat zowel het directieniveau van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk– service interne pour la prévention et la protection au travail (WB-SIPPT) als elke SLPPT een dergelijk verslag moet opstellen.

Deze jaarverslagen zijn niet conform met de wetgeving, gezien het ontbreken van verschillende rubrieken.

Het jaarverslag van sommige SLPPT vermeldt geen gegevens over de arbeidsongevallen.

De voorlopige versie van het jaarverslag WB-SIPPT over het jaar 2008 vertoont duidelijke verbetering in dit verband. Desondanks kan de in dit verslag opgenomen ongevallenstatistiek hoogstens als indicatief beschouwd worden daar ze steunt op partiële gegevens.

De arbeidsongevallen

WB-I stelt een tendens tot verbetering vast inzake de melding en analyse van de ongevallen.

Toch zijn er nog ongevallen die niet gemeld werden aan de SLPPT's, het niveau dat verantwoordelijk is voor de ongevallenanalyse. Niet gemelde ongevallen worden uiteraard niet geanalyseerd. Hierdoor beschikt Defensie niet over volledige en betrouwbare statistieken over de frequentie en ernstgraad van de arbeidsongevallen, noch over een synthese van de oorzaken die tot ongeval leiden.

Het in rekening brengen van deze elementen zou toelaten om preventie systeemgedragen en gericht aan te pakken en om tevens de evolutie over de jaren heen te kunnen volgen

Ernstige en zeer ernstig arbeidsongevallen worden niet steeds aan de Arbeidsinspectie gemeld.

Een bijzonder probleem vormt de behandeling van arbeidsongevallen waarvoor er inbreng voorzien was van verschillende bevoegde onderzoekscommissies en gespecialiseerde diensten bij Defensie. Het gaat hier om SEAP (Service d'Enquête sur les Accidents de Parachutage), de Commissie voor Overschrijding van Hindernissen, SIPEG (Inspectiedienst voor Kruit en Oorlogsexplosieven), CC R&A, ... Bij specifieke ongevallen bij valschermspringen, ontploffing van munitie, ... is er in de praktijk geen eenduidigheid in welke gevallen deze instanties al dan niet tussenkomen. Bovendien is er een gebrek aan coördinatie met de SLPPT.

Illustratief zijn de ongevallen bij het valschermspringen. Zij komen frequent voor en veroorzaken een aanzienlijk aantal ernstige letsels: alleen al in de dropping zone te Schaffen hadden er in 2008 128 sprongongevallen plaats waarvan 19 ernstige. Desondanks maken dergelijke ongevallen zelden het voorwerp uit van melding en postongevallenanalyse.

De onderkenning van deze problematiek heeft geleid tot de Land Accident Investigation Service (LAIS) die moet instaan voor het onderzoek van ongevallen ten gevolge de uitvoering van specifiek militaire technische processen waarvan de Landcomponent de proceseigenaar is.

De preventie en bescherming tegen psychosociale belasting met inbegrip van ongepast gedrag op het werk

In 2008 gaf de Minister van Defensie opdracht om een richtlijn op te stellen voor dopen, inwijdingen en ontgroeningen. De implementatie van een dergelijke richtlijn kan gevoelig bijdragen tot het verminderen van het aantal feiten van ongewenst gedrag op het werk.

De wettelijk voorgeschreven afhankelijkheid van de vertrouwenspersonen ten opzichte van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk dient nog gerealiseerd te worden.

De gegevensuitwisseling tussen de preventieadviseurs ad hoc en de Medische Arbeidsinspectie naar aanleiding van bij deze laatste ingediende klachten voor ongepast gedrag op het werk is sterk verbeterd. Dit laat de inspecteur toe om het aan de klacht gegeven gevolg beter op te volgen.

Asbestbeheersprogramma

Op uitzonderingen na, werden alle asbesthoudende infrastructuurgedeelten beschreven in een inventaris.

Er wordt echter vastgesteld dat er in vele kwartieren geen asbestbeheersprogramma bestaat door opvolging van de toestand van de desbetreffende materialen middels een minstens jaarlijkse visuele controle. In sommige van de kwartieren waar er wel een dergelijke controle uitgevoerd wordt, geven de bevindingen ervan geen aanleiding tot de aanpassing van de prioriteiten die initieel in de asbestinventaris werden vermeld.

De periodieke conformiteitscontroles van technische installaties en tuigen

Er blijven zich problemen stellen met deze controles die uitgevoerd worden door externe, civiele diensten voor technische controle en door de hiervoor bevoegde militaire instantie. Het betreft vooral de controle van elektrische installaties en van hef- en hijstoestellen.

Vaak ontbreekt een volledige inventaris van alle te controleren installaties en tuigen zowel in de eenheid als in de SLPPT. Ondermeer hierdoor worden een aantal van deze items niet onderworpen aan een conformiteitscontrole.

Tijdens de toezichtsbezoeken kunnen de rapporten van dergelijke controles veelal niet voorgelegd worden en kan in de eenheid niet achterhaald worden of deze controles wel uitgevoerd worden en, zo ja, met welk resultaat. Hierdoor is het onzeker of de desbetreffende installaties en tuigen die ter beschikking gesteld worden van de werknemers al dan niet voldoen aan de wettelijke voorschriften.

Een bijzonder probleem in dit verband vormen de elektrische installaties. Voor die elektrische installaties waarvoor er keuringsverslagen beschikbaar zijn, worden er vaak opmerkingen vastgesteld waaraan niet verholpen werd.

De verslagen van deze keuringen worden nog niet in alle kwartiergroeperingen aan het desbetreffende BOC voorgelegd.

Organisatie van de brandvoorkoming en -bestrijding

Het militair reglement IF 131 C betreffende de brandvoorkoming en -bestrijding werd afgeschaft. De vele pogingen, over de jaren heen, om tot een nieuw concept te komen en één of meerdere documenten uit te vaardigen ter vervanging het IF werden nog niet met succes afgerond.

Er lijkt stilaan een consensus te ontstaan over:

- het inzetniveau van de kwartierploegen en van elk personeelslid van Defensie
- de hieraan gekoppelde vormings- en trainingsbehoeften
- de noodzakelijke beschermings- en interventiemiddelen.

De ideeën hieromtrent konden echter nog niet transversaal omgezet worden in concrete beslissingen. Hierdoor is er nog slechts in een minderheid van de kwartieren (operationele vliegvelden, munitiedepots, ...) een inzetbare brandinterventieploeg en worden er te weinig jaarlijkse ontruimingsoefeningen gehouden.

Algemene tendens

Ondanks de hoger vermelde punten, stelde de Arbeidsinspectie in 2008 een verdere verbetering vast op het vlak van welzijn op het werk. WB-I/AIT brengt dit in verband met:

- de groeiende bewustwording van de hiërarchische lijn
- het opstellen en verspreiden van procedures en instructies door de directie van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk (WB-SIPPT)
- de inspanningen van lokale secties van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk en van de assistenten in preventie (AP); enkele SLPPT leveren uitstekend werk waarbij zij erin in geslaagd zijn om goede relaties aan te knopen met de betrokken eenheden; er zijn ook enkele zeer gedreven AP opgemerkt.

4. ELEMENTEN MET BETREKKING TOT HET LEEFMILIEU

Overzicht 2008 van de activiteiten van de Milieu-inspectie, WB-I/MIE

- er werden 30 toezichtsaudits uitgevoerd
- er werden 15 inspecties uitgevoerd:
  - 1 naar aanleiding van een klacht
  - 7 naar aanleiding van een ernstig milieu-incident
  - 6 in het kader van themawerking (opslag van POL-producten en waterwinningen)
  - 1 opvolgingsinspectie naar aanleiding van een eerdere audit

De milieustructuur

De milieustructuur die bestaat uit de milieucoördinatoren Defensie (MCED) op staf- en lokaal niveau, aangevuld met de milieuraadgevers bevestigde in 2008.

Het hoogste structuurniveau (DGMR-Mgt/R/Env) staat in voor controle en coaching van de coördinatoren op lokaal niveau. Het directieniveau voorziet ook in de periodieke bijscholing waardoor er een algemene en uniforme verdere opleiding van de milieustructuur gegarandeerd wordt.

Tijdens zijn audits en inspecties in de kwartieren stelt de Milieu-inspectie frequent ook bij de lokale actoren van de milieustructuur een grote betrokkenheid en motivatie vast.

De milieuvergunningen

In 2008 startte Defensie met een algemeen systeem van milieuvergunningen waarbij de limieten voor een milieuverantwoorde uitbating per militair kwartier vastgelegd worden in zogenaamde milieudossiers. Dit is ontegensprekelijk een mijlpaal in het milieubeheer door Defensie.

Dit systeem verplicht tot het voeren van milieuanalyse (zie verder). Het schept ook klaarheid voor de kwartiercommandant daar hij beschikt over de algemene en specifieke milieuregels die gelden voor de uitbating van de installaties.

De milieuvergunningen worden vanaf nu door de Milieu-inspectie als tool ingezet bij het toezicht. Hierbij wordt nagegaan of de in de milieudossiers ingeschreven uitbatingvoorwaarden gerespecteerd worden.

Tenslotte kan er, in voorkomend geval, een planning opgesteld worden voor het aanpassen van de installaties aan de vergunningseisen.

De milieuanalyse

Ter voorbereiding van de aanvraag voor een milieuvergunning voerden de milieuoördinatoren Defensie in de meeste kwartieren een milieuanalyse uit onder de vorm van een compliance audit. Daar waar Defensie reeds op de hoogte was van de belangrijke inbreuken door de acties van de Milieu-inspectie, werd dit beeld, aan de hand van deze audit, vervolledigd.

Deze milieuanalyse dient weliswaar nog verfijnd en verder uitgewerkt te worden, maar vormt nu al een beeld over de conformiteit van de vergunningsplichtige installaties. (*Instructies voor de voortgezette analyse werden begin 2009 gepubliceerd door DGMR*).

De opslag van POL-producten

De opslag van deze koolwaterstoffen vormt het grootste milieurisico voor Defensie. In 2008 voerde WB-I/MIE daarom een gericht inspectieprogramma in dit verband. De vaststellingen werden gebundeld in een eindverslag. Hierbij de belangrijkste conclusies.

Bijna alle oude enkelwandige stookolieciternes werden vervangen door dubbelwandige of door tanks in een inkuiping.

De aanduiding van materiaalbeheerders voor de opslagtanks leidde tot het duidelijk afbakenen van bevoegdheden en het versneld nemen van een aantal correctieve acties. Desondanks ondergaan een aantal opslagtanks geen periodieke keuring. Opnieuw werd vastgesteld dat de controleverslagen vaak niet uitgebaat worden en/of overgemaakt worden aan de uitbater.

Nog steeds bevinden zich een aantal Sta-POL in een gevaarlijke toestand. DGMR stelde hiervoor een actieplan op. Hierdoor werden een aantal verouderde stations vernieuwd of vervangen. De uitvoering van het actieplan voor een aantal andere loopt echter vertraging op. De Milieu-inspectie zal daarom overgaan tot gerichte inspecties van deze installaties.

De belangrijkste milieurisico's worden veroorzaakt door enkele grote kero-depots te Kleine Brogel, Beauvechain en Melsbroek. De Milieu-inspectie zal dit met bijzondere aandacht opvolgen.

Bodembeheersplan

Een tweede belangrijk probleem vormen de bodemverontreinigingen op militair terrein.

De algemene procedure "Bodembeleid binnen Defensie" stelt terecht dat de mate van gevaar voor de menselijke gezondheid en/of het milieu het eerste in aanmerking te nemen criterium moet zijn voor bodemonderzoek of –sanering.

Dit veronderstelt een volledige inventarisatie op basis van bodemonderzoek. Actueel zijn de gepollueerde militaire terreinen nog niet volledig geïnventariseerd.

Bovendien stelt de Milieu-inspectie vast dat – inzake bodemsanering – het aangehaald principe van de procedure niet gevolgd wordt daar de financiële middelen blijkbaar bijna uitsluitend inzet worden bij milieu-incidenten en voor terreinen die vervreemd worden.

Vervuilingen moeten gemeld worden aan de bevoegde civiele instanties. Blijkbaar gebeurt dit enkel voor te vervreemden militaire terreinen.

In zijn politieke oriëntatienota engageerde de Minister van Landsverdediging zich voor een bodembeheersplan dat voorziet in het saneren van verontreinigde zones en in samenwerkingsakkoorden met de regionale autoriteiten.

Acties bij milieu-incidenten

De bij milieu-incidenten te nemen maatregelen worden beschreven in meerdere procedures die recent opgesteld of aangepast werden.

Er is in de meeste kwartieren materiaal beschikbaar voor de eerste interventie. De aard en hoeveelheid materiaal en de vorming van het personeel voor de inzet ervan zijn echter variabel en lijken afhankelijk van toevallige omstandigheden.

Een open contract voor inzet van een gespecialiseerd bedrijf bij belangrijke milieu-incidenten zou in voorbereiding zijn

De milieu-incidenten worden in de meeste gevallen correct en snel gemeld aan WB-I/MIE.

Afvalbeheer

Alle in 2008 uitgevoerde audits en inspecties bevestigen dat het afval bij Defensie conform de wetgeving afgevoerd wordt.

Er is nog ruimte om de kosten die hiermee gepaard gaan te beperken door het optimaliseren van het afvalbeleid.

Ook dit aspect wordt aangehaald in de politieke oriëntatienota.

Communicatie en verslaggeving

De in het Vlaamse Gewest toepasselijke wetgeving legt de opstelling op van een integraal milieuverslag. Tot nog toe worden er geen dergelijke verslagen opgesteld. De meeste MCED stellen wel een activiteitenverslag op en voor DOVO Cie Poelkapelle wordt er al jaren een specifiek verslag opgemaakt.

In een integraal milieuverslag moeten ondermeer de emissies opgenomen worden, gegevens die binnen Defensie meestal ontbreken (zie verder).

De welzijnswetgeving verplicht tot het informeren van het comité voor preventie en bescherming op het werk (CPBW) over milieuaangelegenheden. Het VLAREM II preciseert welke documenten – in Vlaanderen - ter informatie moeten overgemaakt worden aan dit overlegorgaan. Blijkbaar moeten zowel de vakorganisaties als de overheid bij Defensie nog groeien in de actieve betrokkenheid van het CPBW inzake milieu. In het Hoog Overlegcomité (HOC) van het militair personeel en het HOC overeenstemmend met sector XIV worden tot nog toe nauwelijks milieuaangelegenheden voorgelegd of besproken. De jaarverslagen van de MCED worden wel al besproken in de basisoverlegcomités.

Emissies

Slechts enkele emissiegegevens zijn gekend. Dit is het geval voor de kwartieren die voorzien zijn van een waterzuiveringsstation. In veruit de meeste gevallen zijn er echter geen emissiegegevens voor lucht en afvalwater gekend en kan er bijgevolg nog niet uitgemaakt worden of Defensie de lozingsnormen naleeft.

Natuurbeheer

Ondermeer dankzij de deelname aan Europese projecten, verloopt het natuurbeheer bij Defensie uitstekend.

Waterwinningen

Einde 2008 startte WB-I/MIE met gerichte inspecties van de waterwinningen in militaire kwartieren. De eerste in dit kader uitgevoerde controles leiden nog niet tot algemene conclusies. De vaststellingen zullen gebundeld worden nadat alle desbetreffende installaties geïnspecteerd werden.

Francis PICCU, Ing
Adviseur
Chef van de Divisie Inspectie